

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXII. Occurritur rationibus in contrarium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

nexum, quàm quod à mutuo realiter separabile est, frequenterque ab ipso separatur. Probabile verò fortis periculum à mutuo realiter non minùs separabile est, frequenterque separatum, quàm damnum illud, & lucrum cessans; siquidem ab ipso separatur, quotiescumque mutans pro affecuratione fortis sufficientem accipit cautionem, vel pignus, aut hypothecam.

391 Periculum quidem aliquod semper annexum est mutuo, nullà cautione, pignore vel hypothecà munito. Verùm istius muniminis defectus æquè per accidens se habet ad mutuum, quàm cessatio lucri, vel incurso damni emergentis ex mutuo. Igitur mutuator haud magis tenetur gratis subire defectum istius muniminis in mutuo, quàm cessationem lucri, vel incursum damni: cum defectus iste sit æquè pretio aestimabilis; uti constat ex eo quòd fidejussor cum isto defectu fidejubens pro mutuuario periculoso, aliquid isti defectui seu oneri proportionatum, secundum omnes exigere possit.

392 Hæc ratio, à me in suprâ memorata disputatione proposita, ad eò placuit R^{do}. P. Platelio Societatis Jesu doctissimo Professori, ut, in exitu disputationis, suum mihi de ea judicium aperiens, dixerit sibi videri demonstrativam, eamque proinde, unâ cum allegata à me S. Congregationis resolutione, inseruerit tertiæ editioni suæ Synopseos P. 3. c. 4. §. 4.

393 Monendus est tamen mutuator, ad hoc ut aliquid supra fortem ratione periculi fortis, in foro conscientiæ exigere possit, quinque præsertim conditiones esse necessarias. Prima est, ut id deduxerit in pactum, prout in simili dictum est cap. 30. Secunda, ut periculum sit verum, & in probabilibus conjecturis fundatum, non verò in levibus & imaginariis. Tertia, ut ratione istius periculi non exigatur plusquàm mutuarius ipse alteri pro affecuratione similis periculi dare vellet, vel non plusquàm ejusmodi periculum à prudentibus communiter aestimatur. Quarta, ut mutuarius à mutuante non compellatur ad secum paciscendum de isto periculo, sed plena ipsi libertas relinquantur, vel ad taliter cum ipso paciscendum, vel ad cautionem, aut pignus pro fortis affecuratione præstandum. Quinta, ut auctarium non exigatur contra debitum charitatis, seu eleëmolyne, sed eo salvo, juxta dicta num. 369. Unde etiam cum periculo fortis in gravi necessitate pauperibus est mutuandum; & si pignus dederint, eo indigentibus ipsum restituendum, juxta illud Exodi 22. *Si pignus à proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei ipsum. Ipsum enim est solum quo operitur, indumentum carnis ejus, nec habet aliud in quo dormiat.* Et Eccli. 29. Sapiens v. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. dissuadet quidem mutuare, ob pericula & difficultates,

versu tamen 11. & seqq. addit: *verum super humilem (id est pauperem) animo fortior esto, & pro eleëmolyne non trahas illum.* Et versu 13. *Perde pecuniam propter fratrem, & amicum tuum; non abscondas illam sub lapide in perditionem.* v. 14. *Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quàm aurum.* Nam, ut D. Ambrosius l. de Tobia cap. 16. ait: "Date mutuum iis, à quibus non speratis vos quod datum fuerit recepturos. Nullum hic damnum est, sed compendium: minimum datis, multum recipietis. In terra datis, & id vobis solvetur in cælo. Fœnus amittitis, mercedem magnam habebitis. Fœneratores esse definitis, filii eritis Altissimi... Dicit Salomon: Fœnerat Domino, qui miseretur pauperi; secundum datum autem ejus retribuet ei. Ecce bonum fœnus de malo factum est. Ecce irreprehensibilis fœnerator. Ecce usura laudabilis."

CAPUT XXXII.

Occurritur rationibus in contrarium.

Objicies 1°. canonem *naviganti*. Sed ei n. 380. 381. 382. 383. 384. occurrimus. Eidem canoni aliter occurrunt Farchinæus de controverf. jur. l. 2. in principio. Bernartius de utilit. legendæ historiae l. 2. in principio, & alii graves Authores, aientes, mendam in textum illius irrepfisse, & loco ejus quod casu primo dicitur, *usurarius est censendus*, legendum esse *usurarius non est censendus*. Quia immediatè subjungitur: *ille quoque, qui dat decem solidos, ut alio tempore totidem sibi grani, vini vel olei mensura reddantur, quæ licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus solutionis tempore sint valitura, verisimiliter dubitatur, non debet ex eo usurarius judicari.* Quia particula copulativa quoque vel duas affirmaciones, vel negaciones duas inter se debet copulare. Ubi verò copulari, seu inter se connecti non possunt, ponenda non est particula copulativa quoque, sed adversativa *tamen*, quod ibi non fit. Unde si in primo casu legendum non esset, *usurarius non est censendus*, in secundo congruè non diceret Pontifex, *ille quoque... usurarius non debet judicari*, sed dicere deberet: *ille tamen*, &c. Neque enim congruè loquitur, qui dicit: *Qui facit hoc, usurarius est censendus.* Ille quoque qui facit istud, usurarius non debet judicari. Sed quia exemplaria omnia in primo casu habent, *usurarius est censendus*, & ita legunt S. Thomas opusc. 73. S. Antoninus, & Canonistæ passim omnes, insistendum iis, quæ numero illo 380. & seqq. diximus.

Objicies 2°. si liceat pro periculo fortis auctarium exigere, licebit & pro periculo istius auctarii exigere aliud auctarium, & pro periculo secundi istius auctarii, tertium auctarium, & sic in infinitum.

Respondeo negando sequelam. Tum quia unicâ compensatione periculum omne compensari potest, secundum quod prudenter fuerit aestimatum. Tum quia ubi pro periculo fortis centum florenorum v. g. solum exigitur decima pars ipsius, scilicet decem floreni; pro periculo illius auctarii ad summum poterit etiam exigi decima pars ipsius, scilicet unus florenus; sique tandem devenietur ad minimam quantitatem, cujus periculum nullâ erit aestimatione dignum. Quia infra minimam pecuniæ quantitatem non proceditur.

Objicies 3°. si vera sit declaratio S. Congregationis de propaganda fide, omnis usura excusabitur, vel soli idiotæ erunt rei illius. Nunquam enim viris doctis & altutis titulus decrit periculi fortis, experientiâ teste, quæ docet, ipsos etiam potentiores, qui vulgo habentur ditiores, foro cedere, præsertim exulcerato hoc tempore.

Respondeo titulum periculi fortis deesse, etiam viris doctis & altutis, quoties mutuatarius offert sufficientem cautionem, vel pignus, aut hypothecam.

Objicies 4°. vel mutuans intendit lucrum ex mutuo periculoso, vel solum intendit suam indemnitate? Si primum, facit contra legem mutui: *Date mutuum, nihil inde sperantes.* Si secundum, indemnitate suâ illicite consulit, per medium ad id non opportunum. Vel enim mutuatarius præscripto tempore fortem est redditurus cum auctario; & tunc mutuans habebit plusquam necessarium erit ad suam indemnitate. Vel non est redditurus fortem, nec auctarium; & sic pactum de auctario supra fortem præstando nihil serviet ad ipsius indemnitate.

Respondeo mutuante solum intendere suam indemnitate, seu immunitatem, non à damno probabiliter futuro, sed à damno præsentialiter existente; quod actu incurrit, hoc ipso quod pecuniam, in manu sua majoris valoris, exponit manus periculosa in qua minoris est valoris, quam in manu sua. Nihil itaque refert quod damnum, quod timetur probabiliter futurum, postea non eveniat; quia pactum de auctario non initur pro futuro illo damno, quod contingit non esse, sed pro probabili illius periculo, quod actu esse supponitur. Simile est in secundo & tertio casu capitis *naviganti*, de quo supra. Simile item in eo qui vendit spem probabilem capturæ piscium ex jactu retis in flumen, vel spem probabilem fructuum arboris, vel agri, &c. qui profecto non vendit ipsos pisces in futurum capiendos, nec fructus futuros, quos contingit non esse, sed probabilem eorum spem, quæ de facto est.

Objicies 5°. si liceat auctarium exigere pro probabili periculo fortis, quanto probabilius erit periculum, tanto majus exigere licebit auctarium; quanto proinde major erit impotentia mutuatarii (ob paupertatem)

Tom. II.

ad fortem restituendam, tanto amplius ab ipso licebit exigere. Hoc autem dici non potest. Alias quanto major foret indigentia pauperis, tanto magis ipsum opprimere liceret, foretque licitum amplius a pauperibus, quam à divitibus exigere.

Ista est præcipua sententiæ oppositæ ratio, quâ commota fateor viscera mea, ad quintam conditionem adjiciendam ut supra n. 392. Dicendum igitur quod quanto periculum fortis est probabilius, tanto majus auctarium hoc titulo exigere liceat, dum christianæ charitatis debitum aliud non exigit. Id enim allata resolutio S. Congregationis evincit: utpote secundum quam habenda est ratio probabilitatis periculi, servandaque proportio inter periculum & auctarium. Quamobrem sicut fideiussor tanto amplius exigere potest, pro suscepto in se alterius periculo, quanto atque periculum in se suscipit, nisi christiana charitas dicat habendam commiserationem inopiæ ac necessitatis proximi; ita similiter, &c. Charitas itaque erga proximum frequenter jubet misericordiam erga ipsum exerceri, idèque justam alioqui prætensionem erga ipsum relaxari, juxta laudata ibidem oracula sacra, quibus simile est illud 1. Joan. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & claverit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?*

CAPUT XXXIII.

Dummodo intentio sit recta, serveturque æquitas in pæna, mutuator pacisci potest, ut mutuatarius, præfixo tempore suâ culpa non restituens, aliquid ultra fortem solvat in pænam, etiam secluso lucro cessante, damnoque emergente.

Est sententia communis. Quia licet publicæ autoritatis sit imponere pœnam legalem, vel judicalem; conventionalem tamen sibi invicem contrahentes, ex mutuo consensu, ad majorem contractuum firmitatem, eorumdemque adimplendorum certitudinem, imponere possunt, id ipsis concedente jure naturali, gentium, canonico, & civili. *L. si pacta* Cod. de pactis cap. *dilectus* de arbitris. Taliter impositam verò pœnam in conscientia, ante sententiam Judicis, solvere tenebitur pars, quæ fuerit culpabiliter in mora. Quia justa conventio, jure naturali, ante Judicis sententiam, obligat in conscientia.

Dixi 1°. *dummodo intentio sit recta*, sic nempe, ut mutuans verè ac sincerè intendat rem mutuam condicte sibi tempore restitui. Neque enim recta censetur 1°. si magis optet contrarium, ut mutuatarius in pœnam cogatur solvere auctarium. 2°. si ex industria breve præfigat tempus, sub spe, quod mutuatarius, eo elapso, ob pecuniæ

Ddd 2